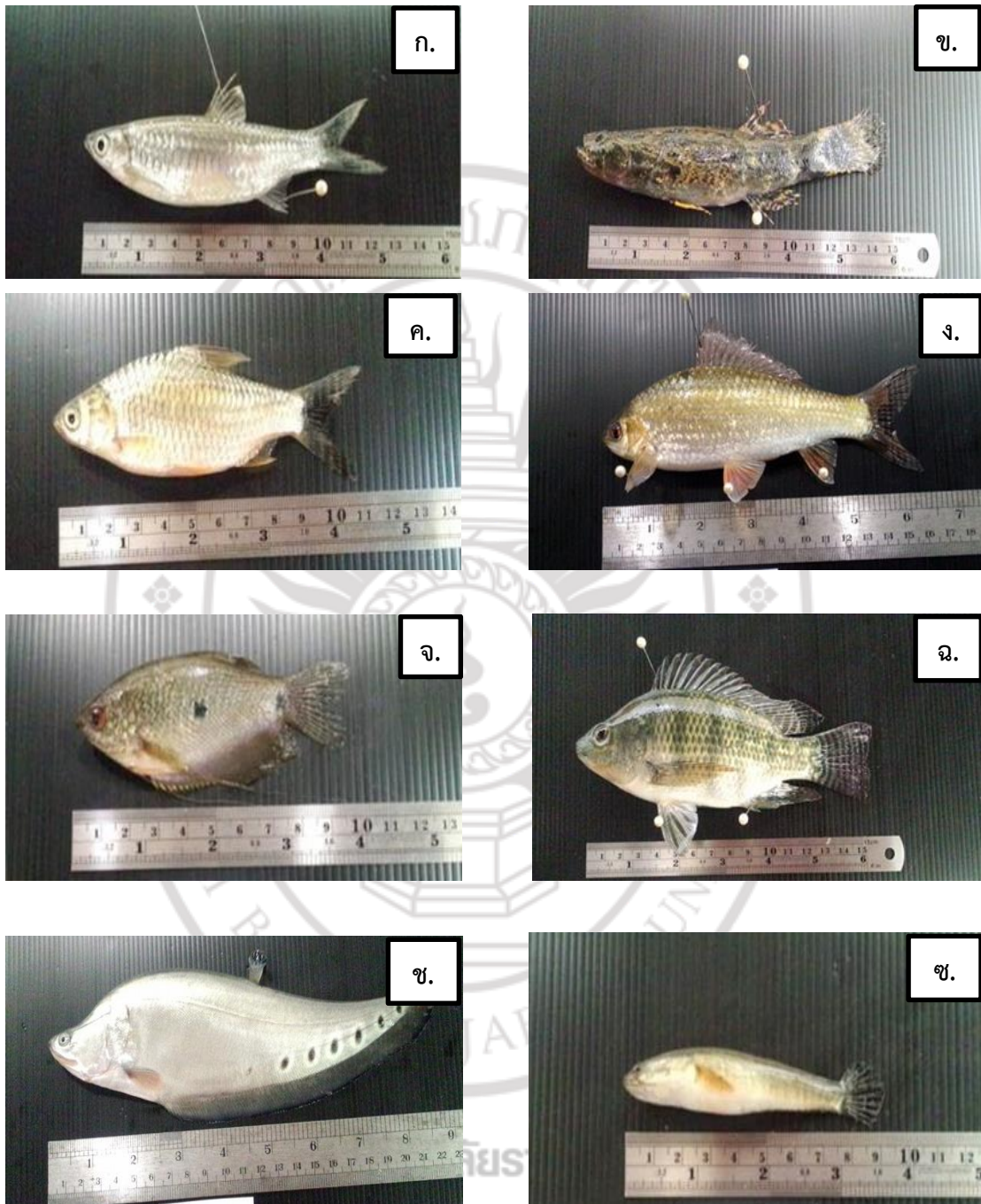

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ผลการตรวจสอบชนิดของปลาตัวอย่างจากลักษณะทางสัณฐานวิทยา

จากการเก็บตัวอย่างทั้ง 4 จุด ได้แก่ สะพานบ้านน้ำรัก คลองบ้านแก้ว สะพานกิจจานนท์ และสะพานเบญจมานุสรณ์ สามารถรวบรวมตัวอย่างได้จำนวนทั้งสิ้น 26 ตัวอย่าง ทำการจำแนกชนิดของปลาตัวอย่างในเบื้องต้น โดยใช้ข้อมูลจากลักษณะทางสัณฐานวิทยา โดยใช้หนังสือสารานุกรมปลาไทยของสุรศักดิ์ วงศ์กิตติเวช (2543 : หน้า 50-170) และ เอกสารงานวิจัยของ สิทธิพัฒน์ แผ้วฉำ, สนธยา กุลกันยา และคณิศร ล้อมเมตตา (2551 : หน้า 1-60) ได้ผลการจัดจำแนกเป็นปลาจำนวน 26 ชนิด (ภาพที่ 4.1) ใน 16 วงศ์ (Family) ได้แก่ วงศ์ Cyprinidae มี 5 ชนิด คือ ปลาชีวกวาย (*Rasbora sumatrana*) ปลาตะเพียนขาว (*Barbonymus gonionotus*) ปลาชีวกหางดอก (*R. trilineata*) ปลาชีวกหางแดง (*R. borapetensis*) และปลาสร้อยนกเขา (*Osteochilus hasselti*) วงศ์ Osphronemidae มี 4 ชนิด คือ ปลากระตี่ (*Trichopodus* sp.) ปลากริม (*Trichopsis* sp.) ปลาแรด (*Osphronemus goramy*) และปลาสลิด (*T. pectoralis*) วงศ์ Channidae มี 3 ชนิด คือ ปลาช่อน (*Channa striata*) ปลากระสง (*C. lucius*) และปลาชะโด (*C. micropeltes*) วงศ์ Cichlidae มี 1 ชนิด คือ ปลานิล (*Oreochromis niloticus*) วงศ์ Ambassidae มี 2 ชนิด คือ ปลาแป้นแก้ว (*Parambassis siamensis*) และปลาข้าวเม่า (*Ambassis nalu*) วงศ์ Eleotridae มี 1 ชนิด คือ ปลาปูทราย (*Oxyeleotris marmorata*) วงศ์ Notopteridae มี 1 ชนิด คือ ปลากราย (*Chitala ornata*) วงศ์ Hemiramphidae มี 1 ชนิด คือ ปลาเข็ม (*Dermogenys* sp.) วงศ์ Cobitidae มี 1 ชนิด คือ ปลารากกล้วย (*Acantopsis* sp.) วงศ์ Anabantidae มี 1 ชนิด คือ ปลาหมอไทย (*Anabas testudineus*) วงศ์ Scatophagidae มี 1 ชนิด คือ ปลาตะกรับ (*Scatophagus argus*) วงศ์ Gerreidae มี 1 ชนิด คือ ปลาดอกหมาก (*Gerres macracanthus*) วงศ์ Sparidae มี 1 ชนิด คือ ปลาคุด (*Acanthopagrus berda*) วงศ์ Siganidae มี 1 ชนิด คือ ปลาสลิดหิน (*Siganus javus*) วงศ์ Leiognathidae มี 1 ชนิด คือ ปลาแป้นเขียว (*Gazza minuta*) และวงศ์ Pristolepididae มี 1 ชนิด คือ ปลาหมอข้างเหยียบ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 4.1 ตัวอย่างของปลาที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 26 ชนิด

ก. ปลาชิวควาย	ข. ปลานุ่ทราย
ค. ปลาคะเพียนขาว	ง. ปลาสร้อยนกเขา
จ. ปลากระดี่	ฉ. ปลานิล
ช. ปลาทราย	ซ. ปลาช่อน

ภาพที่ 4.1 (ต่อ)

ฅ. ปลาหมอช้างเหยียบ

ญ. ปลาแป้นแก้ว

ฎ. ปลาซิวหางแดง

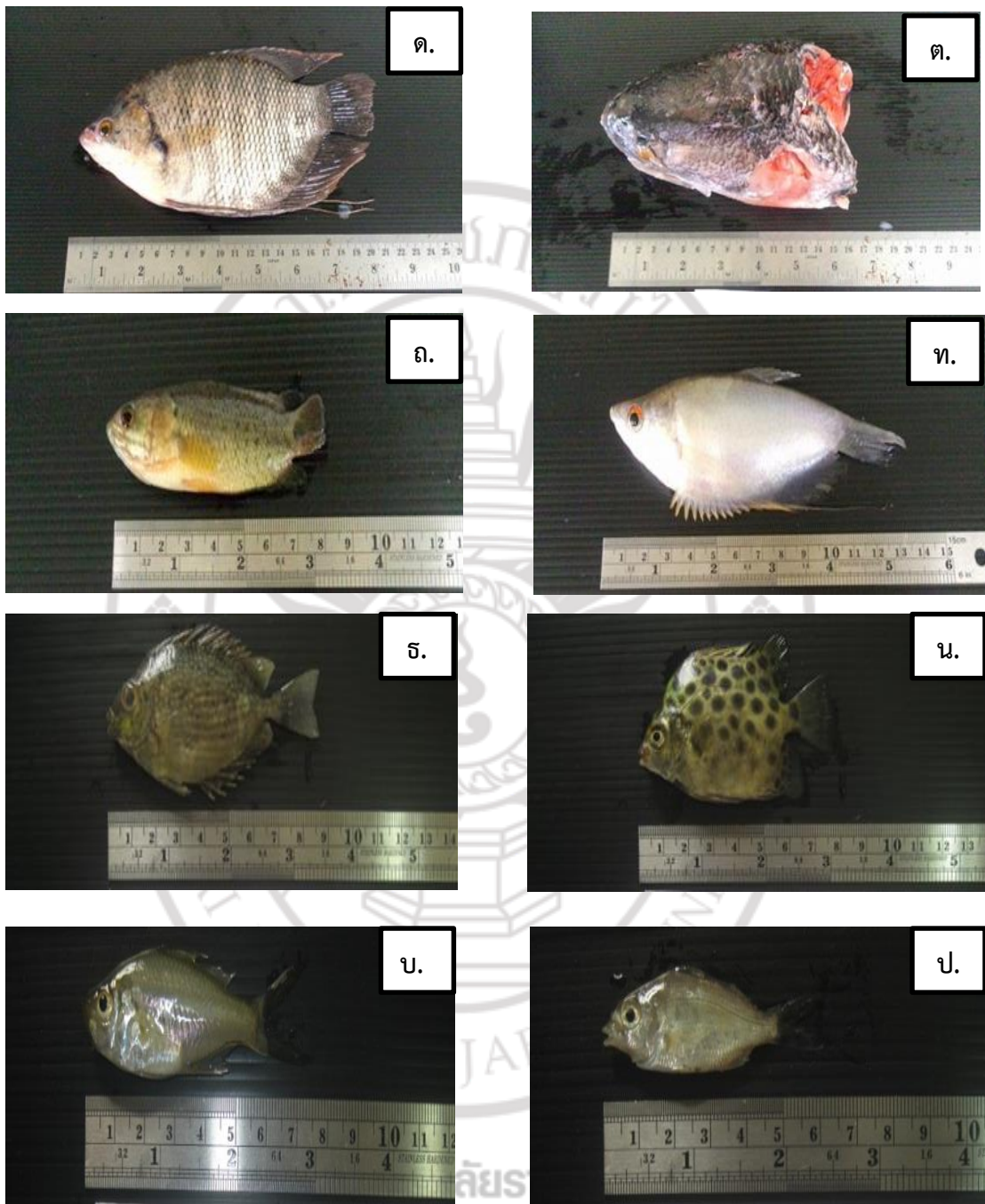
ฒ. ปลาเข็ม

ญ. ปลากระสง

ฏ. ปลาซิวหางดอก

ฑ. ปลากริม

ณ. ปลารากกล้วย

ภาพที่ 4.1 (ต่อ)

ด. ปลาแรด	ค. ปลาชะโด
ฉ. ปลาหมอไทย	ท. ปลาสลิด
ธ. ปลาสลิดหิน	น. ปลาตะกรับ
บ. ปลาแป้นเขี้ยว	ป. ปลาดอกหมาก

ภาพที่ 4.1 (ต่อ)

ผ. ปลาแคต

ผ. ปลาข้าวเม่า

ตาราง 4.1 ผลการตรวจสอบชนิดปลาโดยใช้ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	รหัสตัวอย่าง
Cyprinidae	<i>Rasbora sumatrana</i>	ปลาชิวควาย	F-01
	<i>Barbonymus gonionotus</i>	ปลาตะเพียนขาว	F-03
	<i>R. trilineata</i>	ปลาชิวหางดอก	F-11
	<i>R. borapetensis</i>	ปลาชิวหางแดง	F-12
	<i>Osteochilus hasselti</i>	ปลาสร้อยนกเขา	F-15
Osphronemidae	<i>Trichopodus</i> sp.	ปลากระตี่	F-04
	<i>Trichopsis</i> sp.	ปลากริม	F-13
	<i>Osphronemus goramy</i>	ปลาแรด	F-17
	<i>Trichopodus pectoralis</i>	ปลาสลิด	F-20
Channidae	<i>Channa striata</i>	ปลาช่อน	F-07
	<i>C. lucius</i>	ปลากระสง	F-09
	<i>C. micropeltes</i>	ปลาชะโด	F-18
Cichlidae	<i>Oreochromis niloticus</i>	ปลานิล	F-05
Ambassidae	<i>Parambassis siamensis</i>	ปลาแป้นแก้ว	F-10
	<i>Ambassis nalua</i>	ปลาข้าวเม่า	F-21
Eleotridae	<i>Oxyeleotris marmorata</i>	ปลาบุ้ทราย	F-02
Notopteridae	<i>Chitala ornata</i>	ปลากทราย	F-06
Hemiramphidae	<i>Dermogenys</i> sp.	ปลาเข็ม	F-14
Cobitidae	<i>Acantopsis</i> sp.	ปลารากกล้วย	F-16
Anabantidae	<i>Anabas testudineus</i>	ปลาหมอไทย	F-19
Scatophagidae	<i>Scatophagus argus</i>	ปลาตะกรับ	F-23

ตาราง 4.1 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	รหัสตัวอย่าง
Gerreidae	<i>Gerres macracanthus</i>	ปลาดอกหมาก	F-25
Sparidae	<i>Acanthopagrus berda</i>	ปลาคูด	F-26
Siganidae	<i>Siganus javus</i>	ปลาสลิดหิน	F-22
Leiognathidae	<i>Gazza minuta</i>	ปลาแป้นเขียว	F-24
Pristolepididae	<i>Pristolepis fasciata</i>	ปลาหมอข้างเหยียบ	F-08

หมายเหตุ : F ของรหัสตัวอย่าง ย่อมาจาก Fish หมายถึง ปลา

ผลการสกัดดีเอ็นเอ

จากการสกัดดีเอ็นเอตัวอย่างเนื้อปลาจำนวน 26 ชนิด ด้วยชุดน้ำยาสำเร็จรูป FavorPrep™ Tissue Genomic DNA Extraction Mini kit (Flavogen, Taiwan) และตรวจสอบด้วยวิธี Agarose gel electrophoresis พบว่าสามารถสกัดดีเอ็นเอจากตัวอย่างได้ทั้งหมด (ตารางที่ 4.1) ซึ่งดีเอ็นเอที่สกัดได้มีคุณภาพค่อนข้างดี แต่มีปริมาณน้อย โดยสังเกตจากการปรากฏแถบดีเอ็นเอบาง ๆ เมื่อตรวจสอบด้วยเครื่อง UV Transilluminator (ไม่แสดงผล) จากนั้นจึงนำดีเอ็นเอที่สกัดได้ไปเพิ่มปริมาณด้วยปฏิกิริยา PCR และนำไปวิเคราะห์หาลำดับนิวคลีโอไทด์ (Sequencing) เป็นลำดับต่อไป (ตารางที่ 4.2)

ตาราง 4.2 ผลการสกัดดีเอ็นเอ การเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอด้วยเทคนิค PCR และผลการหาลำดับนิวคลีโอไทด์ (Sequencing)

รหัสตัวอย่าง	ชนิดของปลา	ผลการทดลอง		
		สกัด DNA	PCR	Sequencing
F-01	ปลาชีวกาย	√	√	√
F-02	ปลาบุทราย	√	√	√
F-03	ปลาตะเพียนขาว	√	√	√
F-04	ปลากระดี	√	√	√
F-05	ปลานิล	√	√	√
F-06	ปลากราย	√	√	√
F-07	ปลาช่อน	√	×	×
F-08	ปลาหมอข้างเหยียบ	√	√	√
F-09	ปลากระสง	√	×	×
F-10	ปลาแป้นแก้ว	√	×	×
F-11	ปลาชีวหาดอก	√	√	√
F-12	ปลาชีวหาดง	√	√	√

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รหัสตัวอย่าง	ชนิดของปลา	ผลการทดลอง		
		สกัด DNA	PCR	Sequencing
F-13	ปลากริม	√	×	×
F-14	ปลาเข็ม	√	√	√
F-15	ปลาสร้อยนกเขา	√	×	×
F-16	ปลารากกล้วย	√	×	×
F-17	ปลาแรด	√	√	√
F-18	ปลาชะโด	√	×	×
F-19	ปลาหมอไทย	√	√	√
F-20	ปลาสลิด	√	√	√
F-21	ปลาข้าวเม่า	√	√	√
F-22	ปลาสลิดหิน	√	×	×
F-23	ปลาตะกรับ	√	×	×
F-24	ปลาแป้นเขี้ยว	√	×	×
F-25	ปลาดอกหมาก	√	√	√
F-26	ปลาคุด	√	×	×

หมายเหตุ: เครื่องหมาย √ หมายถึง ได้ผลการทดลอง
 เครื่องหมาย × หมายถึง ไม่ได้ผลการทดลอง

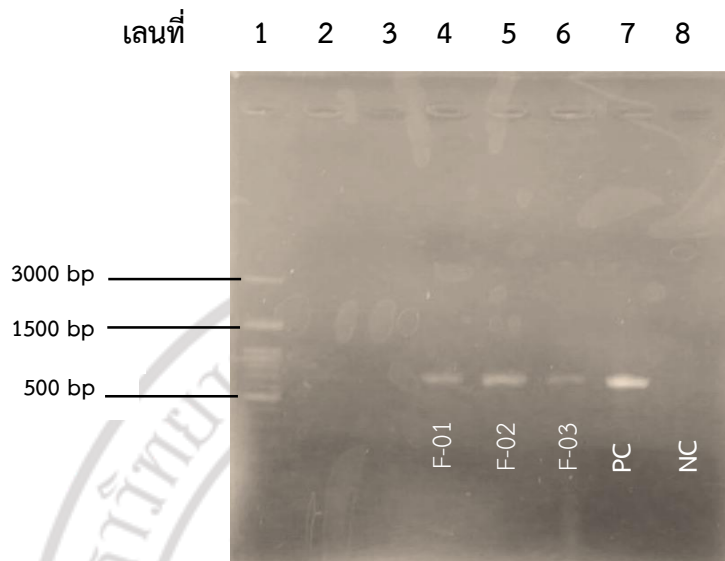
ผลการเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอในส่วนของยีนไซโตโครม ออกซิเดส วัน (COI) ด้วยเทคนิค PCR

เมื่อนำดีเอ็นเอของตัวอย่างปลาทั้งหมดมาเพิ่มปริมาณในส่วนของยีน COI ด้วยปฏิกิริยา PCR พบว่าสามารถเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอได้จำนวน 15 ชนิด โดยปรากฏแถบดีเอ็นเอขนาดประมาณ 700 คู่เบส (ภาพที่ 4.2-4.5) จากคู่ไพรเมอร์ FishBarCO1-1L/FishBarCO1-1H, FishF1/FishR2, FishBarCO1-1L/FishR2 และ FishF2/ FishBarCO1-1H (ตารางที่ 4.3) และเมื่อตรวจสอบลำดับนิวคลีโอไทด์ที่ได้ พบว่าแต่ละตัวอย่างมีความยาวของลำดับนิวคลีโอไทด์ในส่วนของยีน COI ต่าง ๆ กัน อยู่ในช่วง 643-790 คู่เบส (ตารางที่ 4.3)

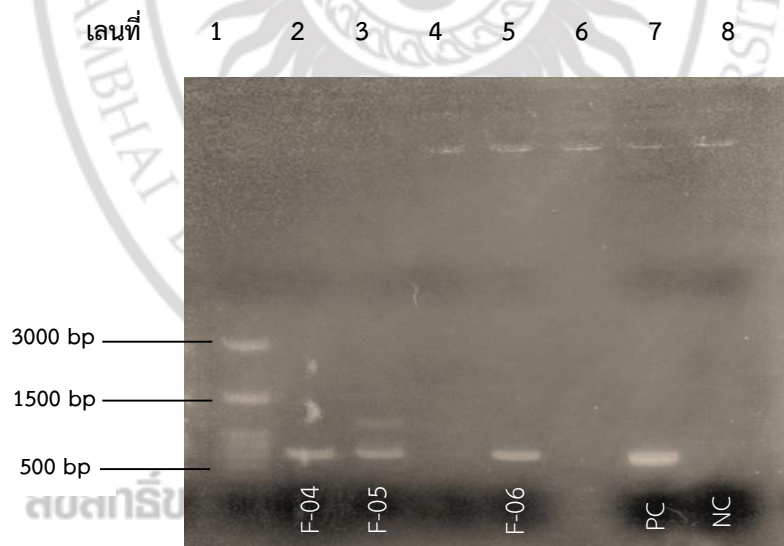
ตารางที่ 4.3 โพรเมอร์ที่ใช้ในปฏิกิริยา PCR แล้วสามารถเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอในส่วนของยีน COI และความยาวของลำดับนิวคลีโอไทด์ในส่วนของยีน COI ของปลาแต่ละตัวอย่าง

ชนิดปลาจากการจัดจำแนกจากลักษณะทางสัณฐาน	โพรเมอร์ที่ใช้ในปฏิกิริยา PCR		ความยาวของลำดับนิวคลีโอไทด์ (bp)
	โพรเมอร์ Forward	โพรเมอร์ Reverse	
ปลาชิวควาย (<i>Rasbora sumatrana</i>)	FishF1	FishR2	645
ปลาบู่ทราย (<i>Oxyeleotris marmorata</i>)	FishBarCO1-1L	FishBarCO1-1H	782
ปลาตะเพียนขาว (<i>Barbonymus gonionotus</i>)	FishF1	FishR2	663
ปลากระดี่ (<i>Trichopodus sp.</i>)	FishBarCO1-1L	FishBarCO1-1H	769
ปลานิล (<i>Oreochromis niloticus</i>)	FishBarCO1-1L	FishBarCO1-1H	790
ปลากราย (<i>Chitala ornata</i>)	FishBarCO1-1L	FishBarCO1-1H	713
ปลาหมอช้างเหยียบ (<i>Pristolepis fasciata</i>)	FishBarCO1-1L	FishBarCO1-1H	777
ปลาชิวหางดอก (<i>R. trilineata</i>)	FishF1	FishR2	643
ปลาชิวหางแดง (<i>R. borapetensis</i>)	FishF1	FishR2	675
ปลาเข็ม (<i>Dermogenys sp.</i>)	FishBarCO1-1L	FishR2	700
ปลาแรด (<i>Osphronemus goramy</i>)	FishBarCO1-1L	FishBarCO1-1H	765
ปลาหมอไทย (<i>Anabas testudineus</i>)	FishF2	FishBarCO1-1H	767
ปลาสลิค (<i>T. pectoralis</i>)	FishBarCO1-1L	FishBarCO1-1H	743
ปลาข้าวเม่า (<i>Ambassis nalua</i>)	FishF1	FishR2	691
ปลาดอกหมาง (<i>Gerres macracanthus</i>)	FishBarCO1-1L	FishR2	701

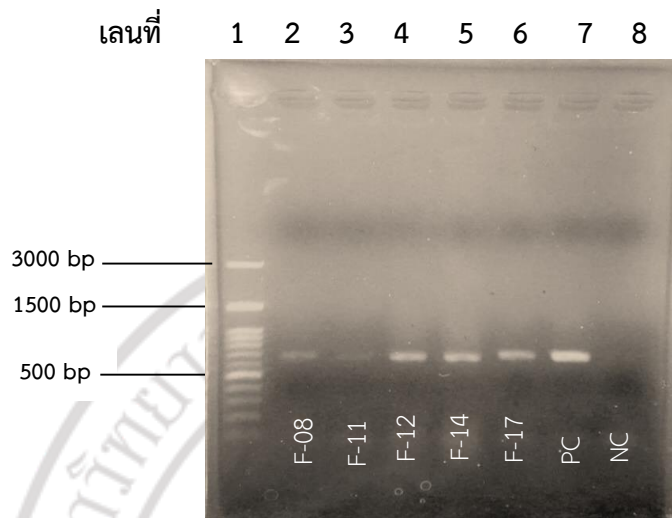
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

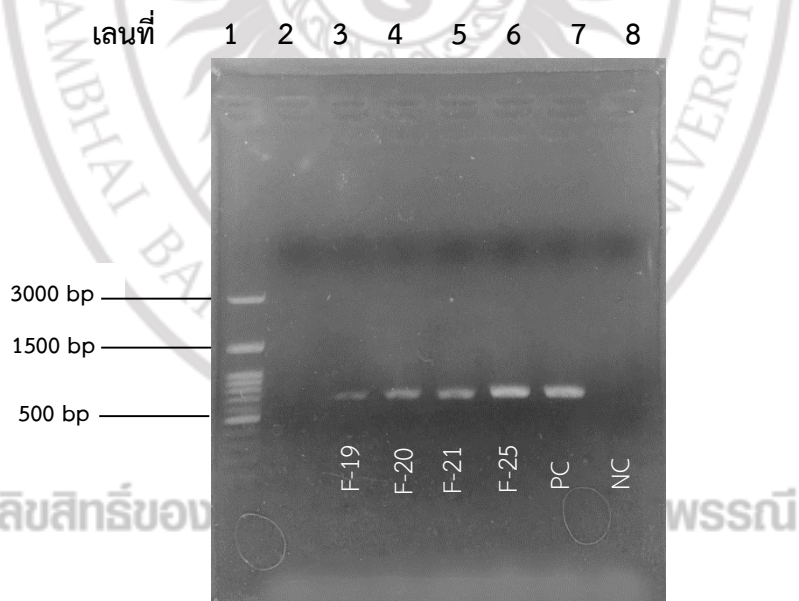
ภาพที่ 4.2 ผลการเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอด้วยเทคนิค PCR และตรวจสอบด้วยวิธี Agarose Gel Electrophoresis ของตัวอย่างรหัส F-01, F-02 และ F-03
 เลนที่ 1: ดีเอ็นเอมาตรฐาน 100 bp DNA ladder เลนที่ 4: F-01 เลนที่ 5: F-02 เลนที่ 6: F-03 เลนที่ 7: PC (Positive control) เลนที่ 8: NC (Negative control)

ภาพที่ 4.3 ผลการเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอด้วยเทคนิค PCR และตรวจสอบผลด้วยวิธี Agarose Gel Electrophoresis ของตัวอย่างรหัส F-04, F-05 และ F-06
 เลนที่ 1: ดีเอ็นเอมาตรฐาน 100 bp DNA ladder เลนที่ 2: F-04 เลนที่ 3: F-05 เลนที่ 5: F-06 เลนที่ 7: PC (Positive control) เลนที่ 8: NC (Negative control)

ภาพที่ 4.4 ผลการเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอด้วยเทคนิค PCR และตรวจสอบผลด้วยวิธี Agarose Gel Electrophoresis ของตัวอย่างรหัส F-08, F-11, F-12, F-14 และ F-17
 เลนที่ 1: ดีเอ็นเอมาตรฐาน 100 bp DNA ladder เลนที่ 2: F-08 เลนที่ 3: F-11 เลนที่ 4: F-12 เลนที่ 5: F-14 เลนที่ 6: F-17 เลนที่ 7: PC (Positive control) เลนที่ 8: NC (Negative control)

ภาพที่ 4.5 ผลการเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอด้วยเทคนิค PCR และตรวจสอบผลด้วยวิธี Agarose Gel Electrophoresis ของตัวอย่างรหัส F-19, F-20, F-21 และ F-25
 เลนที่ 1: ดีเอ็นเอมาตรฐาน 100 bp DNA ladder เลนที่ 3: F-19 เลนที่ 4: F-20 เลนที่ 5: F-21 เลนที่ 6: F-25 เลนที่ 7: PC (Positive control) เลนที่ 8: NC (Negative control)

ผลการวิเคราะห์ลำดับนิวคลีโอไทด์ของยีน COI

จากตัวอย่างปลา 26 ชนิด ได้ผลจากการเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอในส่วนของยีน COI และการวิเคราะห์หาลำดับนิวคลีโอไทด์จำนวน 15 ชนิด เมื่อนำลำดับนิวคลีโอไทด์ของแต่ละตัวอย่างไปเปรียบเทียบกับลำดับนิวคลีโอไทด์ของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในฐานข้อมูลพันธุกรรม GenBank และ BOLD พบว่า มีจำนวน 14 ชนิด ที่ให้ผลสอดคล้องกันทั้ง 2 ฐานข้อมูล โดยมีค่าความคล้ายคลึงทางพันธุกรรมสูงถึง 98-100% และมี 1 ตัวอย่างที่ให้ผลการระบุชนิดไม่สอดคล้องกัน โดยระบุชนิดเป็นปลาเข็มหม้อ *Dermogenys siamensis* และ *D. pusilla* ในฐานข้อมูล GenBank และ BOLD โดยมีค่าความคล้ายคลึงทางพันธุกรรมเท่ากับ 99% และ 98% ตามลำดับ (ตารางที่ 4.4) ทั้งนี้พบว่าลำดับนิวคลีโอไทด์ของยีน COI สำหรับ *D. siamensis* ยังไม่มีรายงานในฐานข้อมูล BOLD ผลจากการศึกษาในครั้งนี้จึงสามารถเพิ่มข้อมูลลำดับนิวคลีโอไทด์ของยีน COI ของปลาชนิดนี้ในฐานข้อมูล BOLD ได้

ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบลำดับนิวคลีโอไทด์ของยีน COI ของตัวอย่างปลา จำนวน 15 ชนิด กับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในฐานข้อมูลพันธุกรรม GenBank และ BOLD

รหัส ตัวอย่าง	ผลการเปรียบเทียบลำดับนิวคลีโอไทด์กับฐานข้อมูล GenBank และ BOLD (% Similarity)			
	GenBank	BOLD	GenBank Accession No.	ชื่อสามัญ
F-01	<i>Rasbora sumatrana</i> (100%)	<i>Rasbora sumatrana</i> (100%)	NC031542	ปลาชีวกวาย
F-02	<i>Oxyeleotris marmorata</i> (100%)	<i>Oxyeleotris marmorata</i> (100%)	KF711995	ปลาบุ้ทราย
F-03	<i>Barbonymus gonionotus</i> (99%)	<i>Barbonymus gonionotus</i> (100%)	AB238966	ปลา ตะเพียนขาว
F-04	<i>Trichopodus trichopterus</i> (99%)	<i>Trichopodus trichopterus</i> (100%)	KU569061	ปลา กระดี่หม้อ
F-05	<i>Oreochromis aureus</i> (100%)	<i>Oreochromis aureus</i> (100%)	GU370125	ปลาหมอ เทศข้างลาย
F-06	<i>Chitala ornata</i> (100%)	<i>Chitala ornata</i> (100%)	AP008923	ปลากRAY
F-08	<i>Pristolepis fasciata</i> (99%)	<i>Pristolepis fasciata</i> (100%)	KT001055	ปลาหมอ ข้างเหยียบ
F-11	<i>Rasbora trilineata</i> (100%)	<i>Rasbora trilineata</i> (100%)	NC025336	ปลาชีว หางดอก
F-12	<i>Rasbora borapetensis</i> (99%)	<i>Rasbora borapetensis</i> (99%)	HM224221	ปลาชีว หางแดง
F-14	<i>Dermogenys siamensis</i> (99%)	<i>Dermogenys pusilla</i> (98%)	MG563669	ปลา เข็มหม้อ

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รหัส ตัวอย่าง	ผลการเปรียบเทียบลำดับนิวคลีโอไทด์กับฐานข้อมูล GenBank และ BOLD (% Similarity)			
	GenBank	BOLD	GenBank Accession No.	ชื่อสามัญ
F-17	<i>Osphronemus goramy</i> (99%)	<i>Osphronemus goramy</i> (98.94%)	KU984978	ปลาแรด
F-19	<i>Anabas testudineus</i> (99%)	<i>Anabas testudineus</i> (99.84%)	KJ808811	ปลา หมอไทย
F-20	<i>Trichopodus microlepis</i> (99%)	<i>Trichopodus microlepis</i> (100%)	KU569059	ปลากระดี่ นาง
F-21	<i>Ambassis nalua</i> (99%)	<i>Ambassis nalua</i> (99.84%)	KY371127	ปลาข้าวเม่า
F-25	<i>Gerres macracanthus</i> (98%)	<i>Gerres macracanthus</i> (98.88%)	KC970387	ปลา ดอกหมาก

โดยสามารถจำแนกปลาทั้ง 15 ชนิด ออกเป็น 8 กลุ่มใหญ่ คือ ปลาในอันดับ (Order) Cypriniformes, Gobiiformes, Anabantiformes, Cichliformes, Osteoglossiformes, Beloniformes, Ovalentaria และ Gerreiformes อันดับ Cypriniformes พบมี 1 วงศ์ (Family) ได้แก่ วงศ์ Cyprinidae ประกอบด้วยปลาชิวควาย ปลาตะเพียนขาว ปลาชิวหางดอก และปลาชิวหางแดง อันดับ Gobiiformes มี 1 วงศ์ คือ Eleotridae ได้แก่ ปลาบู่ทราย อันดับ Anabantiformes ประกอบด้วย 3 วงศ์ คือ วงศ์ Osphronemidae ได้แก่ ปลากระดี่หม้อ ปลาแรด และปลากระดี่นาง วงศ์ Pristolepididae ได้แก่ ปลาหมอช้างเหยียบ และวงศ์ Anabantidae ได้แก่ ปลาหมอไทย อันดับ Cichliformes พบ 1 วงศ์ คือ Cichlidae ได้แก่ ปลาหมอเทศ ช้างลาย อันดับ Osteoglossiformes พบ 1 วงศ์ คือ Notopteridae ได้แก่ ปลากราย อันดับ Beloniformes พบ 1 วงศ์ คือ Zenarchopteridae ได้แก่ ปลาเข็มหม้อ อันดับ Ovalentaria พบ 1 วงศ์ คือ Ambassidae ได้แก่ ปลาข้าวเม่า และอันดับ Gerreiformes พบ 1 วงศ์ คือ Gerreidae ได้แก่ ปลาดอกหมาก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี